TRA

m = 577158
2/1 = 633158

Asociaţia Bibliotecarilor din România

Tratat de biblioteconomie

Coordonare generală: prof. univ. Mircea Regneală

Vol. II
· partea I ·
Managementul colecţiilor şi serviciilor de bibliotecă

Coordonare: prof. univ. Mircea Regneală
Introducere de prof. univ. Mircea Regneală

BCU Cluj-Napoca
BIBCN202000972

Asociaţia Bibliotecarilor din România
Bucureşti
2014

formă a legii care să corecteze anumite lucruri, extinzând, de pildă, tipurile de publicații solicitate pentru depozitul legal și la noile documente și programe informatice.

2.1.8. Deselecție

2.1.8.1. Introducere

Deselecția este procesul de îndepărtare a unor publicații din colecțiile bibliotecilor ca urmare a neutilizării lor.

Termenul de *deselecție* aplicat publicațiilor este de dată relativ recentă și vine din limba engleză (*deselection*). A fost utilizat mai întâi de americani, după care a fost preluat de europeni. Alături de deselecție, care înseamnă de fapt *selecție negativă*, se mai folosesc termenii de *weeding* (eng.) și *désherber* (fr.) cu sensul de *plivire*. Publicațiile care nu circulă din diferite motive sunt denumite în biblioteconomia actuală publicații *obsolescente*, termen inexistent în limba română, ce are înțelesul de perimat, depășit, vetust, anacronic. În cartea *Désherber en bibliothèque*[128], autoarele Françoise Gaudet și Claudine Lieber, plecând de la lucrările cercetătorilor americani, dau mai multe explicații acestui termen. Ele precizează că atunci când un document este din ce în ce mai rar folosit, el devine *obsolescent*, iar când nu mai este deloc utilizat, este *obsolet*. Distincția între cele două adjective este destul de dificil de operat chiar pentru francezi.

Deselecția este de fapt opusul achiziției. Dezvoltarea colecțiilor are în vedere atât intrările de publicații în colecțiile bibliotecilor (procesele de achiziție) cât și eliminările publicațiilor nefolositoare (procesele de deselecție). Și în cazul achiziției și în cazul deselecției se aplică aceleași principii de selecție. Argumentele pe care le folosim la îmbogățirea colecțiilor apar și în cazul eliminării. Principiul eficienței și al utilității funcționează în ambele cazuri.

Despre deselecție se vorbește mai frecvent în literatura de specialitate abia de la mijlocul secolului trecut, ca urmare a inflației documentare, iar la noi, de mai puțin de 50 de ani.

Creșterea exponențială a publicațiilor în biblioteci și incapacitatea acestora, mai ales a celor universitare, de a face față acestei situații, a determinat autoritățile să caute soluții. Această situație a îngrijorat mai întâi

autoritățile americane. Președintele SUA a cerut o serioasă investigație pe această temă. Rezultatul investigației este făcut cunoscut în anul 1976, când se dă publicității *Raportul Atkinson* prin care se introduce conceptul de *bibliotecă universitară cu colecții limitate*. Așadar, o bibliotecă universitară nu trebuie să dețină tot ceea ce se scrie, ci doar publicații importante, prin eliminarea literaturii depășite. Treisprezece ani mai târziu, în 1989, francezii realizează și ei un raport similar, coordonat de André Miquel[129]. În urma însușirii concluziilor raportului, care vine cu soluții la creșterea exponențială a colecțiilor, președintele Franței, François Mitterand, decide să sporească cu 50% subvențiile pentru bibliotecile universitare în vederea achiziției de noi publicații, dar și pentru munca de eliminare a celor vechi și nefolositoare ca urmare a insuficienței spațiului de depozitare.

Astăzi se știe că fără un program riguros de deselecție, colecțiile bibliotecilor rămân învechite și deci neinteresante pentru cititori. Se spune că *procesul de deselecție îmbunătățește accesul* – un paradox acceptat de toată lumea.

Nu există o părere unanimă în rândul bibliotecarilor asupra avantajelor deselecției. Unii spun că este *singura soluție pentru rezolvarea problemelor de spațiu*, alții că este un lucru rușinos, chiar anticultural, deoarece rostul bibliotecii este de a achiziționa cărți și alte materiale grafice, și nu de a le elimina. Totuși, ce e de făcut atunci când constați că nu mai ai deloc spații de creștere a colecțiilor, mai ales când accesul direct, în care orice bibliotecă modernă își are astăzi publicațiile, este un mare devorator de spațiu ? Colecțiile tasate, știm cu toții, înspăimântă cititorul și îl îndepărtează de bibliotecă.

Ajungând, în ultimii șaptezeci de ani, la limita capacităților lor de stocare ca urmare a ritmului alert de achiziție, bibliotecile s-au văzut puse în situația fie să achiziționeze numai pe suporturi informaționale cât mai reduse din punct de vedere fizic, cum au fost microformatele, care s-au bucurat de un real succes prin anii '60, sau pe discuri compacte în ultima vreme, fie să-și împartă colecțiile în fond activ și fond pasiv prin mutarea acestuia din urmă în spații mai îndepărtate de cititori, fie să transfere din publicații altor structuri documentare sau căutând alte mijloace spre a scăpa de ele. În privința primei soluții, e o utopie să-și imagineze cineva că o bibliotecă ar putea achiziționa numai pe suporturi moderne renunțând complet la publicații pe hârtie. Mutarea în alte spații presupune acces de gradul doi, care contrazice unul din principiile lui Ranganathan, *economisiți timpul cititorului*. Apoi, transferarea publicațiilor în spații exterioare și așezarea lor în rafuri compacte, cum se practică în ultima vreme, de unde pot fi aduse, conform politicii bibliotecii, în 24 sau 48 de

ore, ceea ce înseamnă un timp de acces mare, este o rezolvare temporară și costisitoare. Sunt aici costuri legate de proiectul deplasării colecțiilor, costul selecției și al transportului spre noua destinație, costul regăsirii documentelor. Pierderea cea mai însemnată este a cititorului care irosește un timp prețios în așteptarea documentelor. Cea de-a doua soluție, transferarea spre alte biblioteci, este condiționată de solicitări. Se mai vorbește în ultima vreme de "o nouă șansă dată cărților" prin vânzarea lor către cititori la un preț modic. Câte însă pot fi astfel distribuite? Toate acestea rezolvă doar în parte problema "eliberării" de anumite publicații. Soluția majoră rămâne tot eliminarea lor.

Trebuie precizat încă de la început că deselecția *nu se aplică decât bibliotecilor care nu au funcții patrimoniale* sau de depozit legal, biblioteci a căror misiune este de a conserva publicații.

Americanul L. Barnett într-un articol publicat în anul 1991, intitulat *The Enemy Is Us*[130], scrie că încă din 1725, Thomas Hollis de la Universitatea Harvard a pus problema eliminării unor publicații mai vechi din colecția bibliotecii din lipsă de spațiu spre a face loc cărților mai noi. În acea vreme, firește că nimeni nu l-a ascultat.

Abia în secolul al XX-lea problema a devenit acută și oamenii s-au văzut obligați să ia măsuri pentru a se elibera de publicațiile mai vechi și nefolositoare spre a face loc noilor achiziții. Statele Unite au fost prima țară care au atras atenția asupra creșterii alarmante a publicațiilor în biblioteci și asupra măsurilor care ar trebui luate. În 1944, Fremont Rider[131], preocupat de creșterea exponențială a publicațiilor, a calculat că între 1831-1938 bibliotecile americane de cercetare și-au dublat colecțiile la fiecare 16 ani, cu o rată anuală de creștere de 4,25%. Studiile întreprinse ulterior au arătat că, deși rata de creștere anuală a scăzut la 2,85%, bibliotecile au atins repede capacitatea superioară de stocare, iar utilizarea colecțiilor a devenit tot mai greoaie. Cercetătorul american Ralph Ellsworth, în lucrarea *Economics of Book Storage and Weeding Programs*[132], estimează costurile în sistemele tradiționale de stocare, la nivelul anului 1969, costuri care merg de la 0,91$ la 1,31$ per volum. Astăzi, aceste costuri sunt mult mai mari.

De prin 1970 a început să se pună tot mai frecvent întrebarea dacă spațiile existente sunt utilizate cu destulă eficiență, deoarece obținerea de noi spații este costisitoare. O primă soluție a fost găsită în introducerea rafturilor compacte care economisesc între 80% și 90% din spațiul convențional cu rafturi clasice. Instalarea acestor rafturi este însă dependentă de rezolvarea unor probleme tehnice legate de rezistența clădirii.

În literatura de specialitate, necesitatea introducerii planurilor de deselecție este justificată de patru argumente:

- economie de spațiu;
- îmbunătățirea accesului;
- economie de bani;
- crearea de spațiu pentru noile achiziții.

Orice bibliotecă, în zilele noastre, trebuie să aibă o politică și un program de deselecție care să facă parte din Programul general de dezvoltare a colecțiilor, respectiv din Carta colecțiilor. Acest program trebuie să cuprindă următoarele elemente :

- analiza situației personalului competent și disponibil pentru deselecție;
- evaluarea colecțiilor;
- tipurile de materiale care urmează a fi supuse deselecției;
- aprecieri asupra alternativelor;
- relația programului de deselecție cu alte activități ale bibliotecii;
- interesele utilizatorilor și limitele cooperării lor ;
- costul programului.

Se spune că *orice selecție poartă în ea germenii deselecției.* O bibliotecă cu un program bine articulat își rezolvă problemele de spațiu prin ținerea sub observație permanentă a creșterii numărului de publicații. Pierderea acestui control face ca biblioteca să nu mai aibă loc pentru noi achiziții impunând căutarea de noi spații, care înseamnă costuri suplimentare în detrimentul intrărilor de cărți, sau diminuarea drastică a achizițiilor spre insatisfacția cititorilor. *Eficiența politicii de deselecție se observă numai pe termen lung.* Dacă nu se muncește cu perseverență, ca în agricultură, în grădina de zarzavat, riscul de a fi inundat de buruieni crește în detrimentul recoltei, care în cele din urmă va fi distrusă. În urmă cu câteva decenii, Eugen Garfield , într-un articol publicat în *Current Contens*[133] , nota că ecologizarea colecțiilor înseamnă de fapt o investiție. Și avea multă dreptate.

2.1.8.2. Deselecție pe tip de bibliotecă[134]

Deși procesul de deselecție, prin principii și tehnici, este, în general, identic pentru toate tipurile de biblioteci, există totuși unele particularități legate de tipul de bibliotecă, particularități de care trebuie să se țină seama

atunci când se ia decizia eliminării publicațiilor. Ne vom referi în cele ce urmează la trei din principalele tipuri de biblioteci : biblioteca publică, biblioteca specializată și biblioteca universitară. Biblioteca școlară are, în linii mari, aceeași structură a colecțiilor ca și biblioteca publică.

Biblioteca publică este biblioteca destinată nevoilor de lectură ale utilizatorilor unei comunități. În biblioteca publică, cererea extrem de variată a utilizatorilor este factorul cel mai important care influențează selecția și deselecția. Materialele care nu prezintă interes pentru publicul cititor urmează a se afla sub observație și a fi supuse procesului de deselecție. Biblioteca publică conține, în general, în proporție de 60% publicații cu conținut simplu, care nu pun probleme deosebite în a fi supuse deselecției. Numai marile biblioteci municipale cuprind în colecții materiale de cercetare. Bibliotecile publice județene românești, spre deosebire de bibliotecile publice străine, au ambiția de a achiziționa și publicații științifice de înalt nivel . În cazul acestor biblioteci, lucrurile se complică.

Specialiștii în deselecție recomandă ca eliminările în bibliotecile publice să se facă cel puțin la fiecare zece ani. Munca trebuie să se desfășoare în etape. Prima etapă ar fi separarea cărților care nu circulă de cele care sunt utilizate frecvent . Etapa următoare presupune eliminarea dubletelor . Urmează publicațiile uzate fizic, care nu mai pot fi citite. Ultima etapă este aceea a eliminării publicațiilor care nu se citesc. Aici avem în atenție nu numai publicațiile depășite moral, dar și pe cele cu nivel fie prea înalt, fie prea scăzut. Dacă o publicație rămâne necitită multă vreme, înseamnă că acea publicație trebuie reținută spre a fi înlăturată. De regulă, se iau în calcul gradul mediu de utilizare a cărții, numărul mediu de cereri de lectură într-o anumită perioadă de timp. Cercetătorii au opinii diferite asupra tipurilor de criterii care se aplică în cazul deselecției. Astfel, Stanley J.Slote[135] consideră că principalul criteriu care trebuie aplicat în cazul deselecției este *indicele de circulație*, calculat pe baza numărului de împrumuturi în ultimii cinci sau zece ani. Alții adaugă acestui criteriu *vârsta documentului*, data la care a fost achiziționat, uzura fizică, uzura morală, conținutul, limba etc. Sunt cercetători care simplifică lucrurile considerând că publicațiile trebuie împărțite în două categorii – publicații care circulă și publicații care nu circulă. Dacă prima categorie satisface cererile de lectură în proporție de peste 90% ,înseamnă că cealaltă poate fi supusă procesului de deselecție fără niciun regret.

Biblioteca specializată are rolul de a oferi informații de înalt nivel și de ultimă oră prin publicațiile pe care le pune la dispoziția cercetătorilor. Colecțiile acestei biblioteci sunt formate, în cea mai mare parte, din seriale, publicații

care sunt supuse unei rapide și permanente rate de obsolescență. Pentru această bibliotecă, deselecția este mai simplă din mai multe motive. Utilizatorii sunt bine cunoscuți și constituie o categorie omogenă. Cererile de informare sunt clar conturate fiind legate de programele de cercetare ale instituției. Cercetătorii, în cele mai multe cazuri, sprijină și sunt interesați de eliminarea publicațiilor obsolete pentru a face loc publicațiilor noi. În foarte multe biblioteci specializate, ei fac parte, împreună cu bibliotecarii, din echipele de deselecție. Pentru a nu se greși în această acțiune, bibliotecarii trebuie să se bazeze pe măsurători bibliometrice, care au un caracter particular în cazul bibliotecilor specializate. Eliminările din aceste biblioteci trebuie făcute cu multă precauție , mai ales în anii aceștia de criză, din cauza costurilor mari ale publicațiilor științifice.

Biblioteca universitară are o dublă destinație – studenții și profesorii. De aici cele două orientări ale colecțiilor, spre instruire și cercetare. Latura de instruire presupune, în principal, publicații formate din cursuri universitare, lucrări științifice cu diferite grade de dificultate, tratate și lucrări de referință. Pentru profesori, biblioteca achiziționează mai ales publicații științifice de ultimă oră, în primul rând reviste științifice necesare activității de cercetare. Specialiștii care se ocupă cu dezvoltarea colecțiilor în bibliotecile universitare iau în calcul atât cererile temporare de lectură cât și cererile pe termen lung, cărora li se acordă prioritate. Dinamica colecțiilor în bibliotecile universitare este cea mai amplă în comparație cu celelalte tipuri de biblioteci. În aceste biblioteci legate de învățământ, în care formarea noilor generații de specialiști presupune informații variate și de bună calitate obținute printr-o selecție riguroasă și diversă, se achiziționează și se elimină mult.

Rolul principal în procesul de deselecție al publicațiilor din acest tip de bibliotecă este deținut de cadrele didactice implicate în procesul de instruire a studenților. Ele știu cel mai bine ce trebuie păstrat, pentru cât timp și care publicații trebuie eliminate. Fără îndoială că și statisticile constituie un barometru important al intereselor de lectură ale studenților și trebuie avute în vedere în politica de deselecție, dar ele au totuși un rol secundar în acest tip de bibliotecă. De regulă, lectura studenților este în foarte mare măsură orientată de programa de învățământ și recomandările profesorilor, fără a discuta aici de publicațiile de *loisir*, care pot deține un oarecare procent în structura colecțiilor bibliotecilor universitare. În ce privește deselecția literaturii destinate cercetării în bibliotecile universitare, se iau în calcul o serie de parametri, despre care am vorbit mai înainte, legați îndeosebi de literatura științifică de ultimă oră.

2.1.8.3. Criterii şi tehnici de deselecție

Deselecția este un proces care nu se desfăşoară izolat de celelalte activități din bibliotecă, ci în strânsă legătură cu politica de dezvoltare a bibliotecii prevăzută în carta colecțiilor. Din necesități metodologice, vom separa deselecția pentru cărți de deselecția pentru publicațiile seriale, deşi unele criterii şi tehnici sunt comune.

Cărți

Înainte de a se lua decizia pentru deselecție, trebuie analizați cu mare atenție o serie de factori ca :

- disponibilitatea financiară pentru achiziția de noi titluri;
- relația dintre un titlu şi restul titlurilor dintr-un anumit domeniu;
- măsura în care biblioteca are şi funcții arhivale;
- gradul în care publicația va fi utilizată în viitor.

Abia după analiza eficientă a tuturor acestor factori, procesul de deselecție poate începe.

Cercetarea efectivă a colecției în vederea deselecției are în vedere:

- numărul de exemplare dintr-un titlu (se separă unicatele de dublete şi triplete);
- donațiile nesolicitate şi nedorite intrate în colecție;
- cărți depăşite din punct de vedere al conținutului (uzate moral);
- reeditări;
- cărți infestate, murdare, uzate ;
- publicații greu de citit din cauza dimensiunilor prea mici ale literelor;
- volume neutilizate sau incomplete;
- periodice fără indici.

Bibliotecile pot aplica diferite norme în procesul de deselecție, în funcție de specificul activității fiecăreia şi de interesele utilizatorilor, dar rămân *fundamentale* următoarele criterii:

- condiția fizică a cărții;
- valoarea calitativă a cărții;
- valoarea cantitativă a cărților.

Condiția fizică a cărții nu ar fi un criteriu de deselecție, după părerea unora, deoarece starea degradată a publicației este dovada frecventei utilizări, și nu a neutilizării. Aceste publicații ar trebui recondiționate și repuse în circulație. Cărțile tipărite pe hârtie de proastă calitate însă, care se degradează rapid, ar fi primele recomandate pentru deselecție.

Valoarea calitativă a cărții rămâne criteriul de bază în deselecție.

În ce privește *valoarea cantitativă*, lucrurile se complică. Nu trebuie eliminat în mod automat dubletul sau chiar tripletul, în cazul în care lucrarea este extrem de solicitată.

După ce se face un prim bilanț al existentului în colecții, urmează etapa cea mai dificilă - propunerile de titluri pentru deselecție. Totul depinde de punctul de vedere al celui implicat în deselecție. E greu de găsit acei oameni care să respecte criteriile de deselecție stabilite și care să nu greșească. Unele biblioteci universitare, de teama de a nu comite erori, nu elimină nimic. În realitate, aceeași conduită avută pentru selecție trebuie aplicată și în cazul deselecției.

Un suport important în sprijinul deselecției vine din partea statisticilor legate de circulație. Dacă o publicație se citește, atunci rămâne în bibliotecă, consideră cei mai mulți dintre cercetători. Când circulația unei cărți este scăzută, biblioteca va decide dacă resursele financiare permit păstrarea ei în continuare și ce efect pe termen scurt și mediu are acest lucru. Totodată, se va calcula dacă menținerea cărții împiedică achiziția altor lucrări din lipsă de spațiu.

În privința criteriilor de deselecție rămân de rezolvat două probleme fundamentale :

- care sunt metodele de deselecție cele mai eficiente?
- cum trebuie stocate publicațiile pentru a permite o deselecție eficientă?

Una din cele mai mari biblioteci universitare din Statele Unite, Biblioteca Universității din Yale[136], în urmă cu mai multe decenii, a elaborat un program pentru deselecție, care își păstrează în linii mari valabilitatea până astăzi. Programul a fost finanțat de Council on Library Resources în ideea ca rezultatele să poată fi folosite și de celelalte biblioteci americane[137]. Consiliul a cerut bibliotecii să îndeplinească următoarele obiective :

- să analizeze anual între 20 000 și 60 000 de volume ;
- să evalueze împreună cu personalul facultăților oportunitatea retragerii anumitor publicații;
- să studieze efectele acestui program asupra utilizatorilor studenți din fiecare facultate;

- să stabilească elementele compensatorii pentru eliminarea anumitor publicații;
- să evidențieze avantajele obținute în urma aplicării programului (creșterea accesului, obținerea de noi spații);
- să facă cunoscute celorlalte biblioteci obiectivele, tehnicile și rezultatele la care a ajuns pe măsura derulării studiului.

Biblioteca Universității din Yale a adoptat următoarea metodologie:

- studiul cărții la raft;
- valoarea publicației într-un anumit domeniu;
- importanța lucrării din punct de vedere istoric în domeniul respectiv;
- existența altor ediții;
- existența altor lucrări pe același subiect;
- indicele de lectură;
- condiția fizică a cărții.

Indiferent de criteriile care se aplică în evaluarea colecțiilor în vederea deselecției, *totul depinde de judecata subiectivă a celui care lucrează* . Acesta trebuie să fie specialist al domeniului. El urmează să recomande eliminarea unor anumite lucrări și nu a unui întreg domeniu, unde eroarea poate fi mare. E foarte important să existe o *continuitate* în această muncă atât în privința persoanelor cât și a timpului afectat. Deselecția trebuie făcută pe cuprinsul întregului an, chiar dacă nu la întregul fond. Cel mai mare rău provine din graba cu care se face deselecția în anumite biblioteci. Riscul de eroare în acest caz e foarte mare , iar răul făcut nu mai poate fi îndreptat.

Unii specialiști în deselecție estimează că *utilizarea circulației trecute a cărții și a valorii sale* trebuie să stea la baza oricărui proces de deselecție. Un experiment făcut la o prestigioasă bibliotecă universitară americană, prezentat la *Library and Information Services Policy Forum: changes in library and information services, 1996-2001*, în 1995[138], care a măsurat din punct de vedere cantitativ datele privind circulația cărților cu cele privitoare la cerințele de lectură, arată că 99% din cerințele de lectură dintr-o bibliotecă universitară sunt satisfăcute de 40% din totalul colecțiilor, ceea ce înseamnă că 60% din colecții nu au nicio influență asupra lecturii. Un alt studiu prezentat la aceeași reuniune , bazat pe statistică matematică, a urmărit dependența ratei de circulație de vârsta publicației. Studiul a arătat că , în cazul monografiilor științifice, *vârsta* este cel mai semnificativ indiciu asupra orientării în deselecție : cu cât o monografie este mai veche - avem în vedere monografiile din domeniul științelor exacte - cu atât scade indicele

de circulație și, prin urmare, poate fi eliminată din accesul direct pentru a fi trimisă într-un depozit exterior sau poate fi eliminată complet din colecție. Deși exemplele la care ne-am referit au în vedere bibliotecile universitare și cele științifice, posesoare ale unei vaste literaturi științifice și unde problema actualității se pune cu acuitate, situația în alte tipuri de biblioteci nu este mult diferită.

Să vedem în continuare modul concret în care se lucrează. După ce planul de deselecție este aprobat, el este însușit de toți cei interesați. Dacă se prevede examinarea fondului de peste cinci ani, acesta se retrage complet din circulație, separându-se de lucrările sub această dată, și se examinează exemplar cu exemplar. În funcție de criteriile prestabilite, se aplică câte o etichetă pe fiecare carte, de exemplu, etichetă de culoare albastră, dacă exemplarul rămâne în continuare la raft, de culoare galbenă, dacă exemplarul se trimite spre un depozit exterior, și de culoare roșie, dacă exemplarul urmează a fi înlăturat din colecție. Această operație este făcută, de regulă, de bibliotecari. După ce această primă selecție este operată, echipe de experți[139] revăd publicațiile și intervin dacă este cazul. După ce și această a doua privire este încheiată, se trece efectiv la separarea publicațiilor. În anii din urmă, bibliotecile universitare americane puneau la dispoziția bibliotecilor din lumea întreagă zeci de liste cu publicații care urmau a fi înlăturate din colecțiile proprii. Pentru bibliotecile universitare românești, aceste publicații erau de o mare importanță în condițiile inexistenței resurselor în valută pentru cumpărarea de publicații noi.

Publicații seriale

Deselecția serialelor este mai greu de făcut decât deselecția cărților deoarece aceste publicații nu sunt omogene din punct de vedere al conținutului. Se știe că serialele creează probleme mari bibliotecilor referitor la depozitare, ele presupunând în mod obligatoriu și spațiu de creștere. Mărimea spațiului este în funcție de dimensiunea revistei și periodicitatea apariției.

Criteriile de deselecție pentru aceste publicații sunt extrem de variate:

- limba în care este redactat periodicul ;
- prezența sau absența indicilor sau abstractelor;
- cotarea ca publicație ISI;
- cotarea ca publicație CNCS (pentru noi românii);

- listarea lor în bibliografii, reviste de referate, baze de date;
- frecvența citărilor.

O metodă nouă pentru deselecția periodicelor este calcularea *densității informației științifice* cuprinse în publicație în relație cu indicele de circulație urmărit pe o anumită perioadă de timp (trimestrial, semestrial, anual). Serialele care nu circulă vor fi eliminate din bibliotecă sau , dacă este cazul, depozitate în spații mai îndepărtate de bibliotecă.

Bibliotecarii români se vor întreba cum se calculează circulația de care vorbim frecvent. Circulația se înregistrează automat în sistemele informatizate, care există astăzi în majoritatea bibliotecilor noastre. Dar nu numai comunicarea, ci și alte date ca frecvența împrumutului, vârsta documentului, utilizatorul, limbile cele mai solicitate pot fi furnizate de programul de bibliotecă etc.

2.1.8.4. Etape ale deselecției

În lucrarea *Désherber en bibliothèque*[140], menționată mai înainte, autoarele Françoise Gaudet și Claudine Lieber, propun 10 etape ale procesului de deselecție. Acestea sunt următoarele:

1. Redactarea *politicii de deselecție* ca parte a politicii de dezvoltare a colecțiilor, aplicându-se aceleași principii și norme ca și pentru achiziție. În carta colecțiilor, normele pentru deselecție își vor găsi locul după normele pentru achiziție.

2. Întocmirea unui *calendar* în care se vor fixa prioritățile în desfășurarea activităților și din care niciun sector al bibliotecii nu va lipsi. Calendarul se va face numai în urma cunoașterii exacte a situației de pe teren și a unei reflecții îndelungate.

3. Pregătirea *sectoarelor* unde se va face deselecția, astfel încât să existe o *viziune exactă asupra colecției,* de exemplu, pentru a identifica cu ușurință dubletele sau lacunele, în cazul așezării sistematico-alfabetice.

4. Dotarea cu o serie de instrumente necesare activității directe de deselecție , cum ar fi : *catalogul topografic* (pentru cunoașterea locului unde se află un anumit dublet, de exemplu, alte indicații despre titlu, datele de apariție etc.), *lucrări de referințe* de tipul bibliografii, dicționare, sinteze documentare din care se obțin date asupra cărții examinate, permițând evaluări calitative,

formular specific care indică destinația lucrării (legare, reparare, înlocuire cu o nouă ediție, vânzare, donație, schimb, distrugere), *etichete* de diferite culori aplicate pe cărți în funcție de destinație etc.

5. *Verificarea publicației* folosind instrumentele enumerate mai sus.

6. *Examinarea fiecărei cărți* de pe raft, cu pauze de cafea pentru o bună concentrare și o judecată lucidă; cărțile care rămân sunt reașezate în rafturi fără nicio indicație.

7. Înainte de a fi eliminate cărțile extrase din rafturi, se mai face o *ultimă verificare* în bibliografiile specializate din bibliotecă și dacă se regăsesc, vor fi exceptate de la eliminare; dacă există îndoieli, vor fi consultați specialiști din interiorul și din afara bibliotecii.

8. *Orientarea cărților* deselectate spre zonele recomandate pe formular (pentru legat, reparat, înlocuit cu altă ediție, eliminat – în acest caz publicația va fi radiată din catalog, dar și din documentele de evidență contabilă reprezentate de registrul inventar și registrul de mișcare a fondului).

9. *Propuneri de noi publicații*, pe baza bibliografiilor avute la dispoziție, pentru a le înlocui pe cele deselectate .

10. *Punerea în valoare* a fondului prețios identificat, dar necunoscut de utilizatori; uneori acesta trebuie orientat spre alte biblioteci.

Tehnicile de deselecție variază de la o țară la alta. Francezii[141] propun un formular format din trei rubrici : în prima se va nota numărul de ani trecuți de la editarea documentului, în cea de-a doua numărul de ani de când publicația nu a mai fost împrumutată, iar în cea de-a treia prezența mai multor factori negativi, care constituie criterii eliminatorii, existenți în acronimul IOUPI (I – incorect, informație falsă; O – obișnuit, superficial, mediocru; U - uzat, deteriorat, urât; P – perimat; I – inadecvat, nu corespunde colecției). O carte, care are formula *8/3/I* , s-ar traduce prin: *cartea are vechime de opt ani, nu s-a mai împrumutat de trei ani și nu corespunde colecției.* Cercetătorii americani au fost primii care au propus formule de lucru de acest tip. Joseph P.Segal vorbește de Metoda CREW[142] (*Continuous Review, Evaluation, Weeding - Revizuire continuă, Evaluare , Eliminare*), văzută mai degrabă ca precept profesional, sau MUSTY *(Misleading, Ugly, Superseded, Trivial, Your collection no longer needs the item – Uzate moral, Uzate fizic, De înlocuit, Fără valoare, Nu mai este nevoie de document în colecție*), înțelese efectiv ca factor activ.

Bibliotecarii români nu s-au preocupat încă sistematic de deselecție. S-a vorbit însă de mai multă vreme de eliminări din colecție fără a se vorbi de principii și tehnici de deselecție. Legea bibliotecilor nr. 334 din 31 mai 2002,

Art. 40 (2) face doar această precizare: *Eliminarea documentelor din colecții se aplică numai bunurilor culturale comune, uzate fizic sau moral, după o perioadă de minimum 6 luni de la achiziție, prin hotărârea conducerii bibliotecii.*

2.1.8.5. Personalul implicat în deselecție

Am vorbit în cursul acestui subcapitol, în mai multe rânduri, despre rolul personalului de bibliotecă în procesul de deselecție. Acesta trebuie să dețină anumite calități și să răspundă anumitor cerințe.

Calitățile personalului care se ocupă cu deselecția:

- să aibă studii de biblioteconomie;
- să aibă studii de specialitate sau temeinice cunoștințe în profilul bibliotecii (avem în vedere bibliotecile universitare și cele specializate);
- să aibă o cultură generală temeinică (calitate cerută într-o bibliotecă publică);
- să aibă o vechime de minimum 8 ani în bibliotecă.

Cerințele personalului din domeniul deselecției :

- să se documenteze temeinic înainte de a începe acțiunea de deselecție;
- să aibă ca bază a muncii sale statisticile de lectură;
- să asigure protecția documentelor patrimoniale ale bibliotecii, restricționând accesul în spațiile în care sunt depozitate;
- să rețină lucrările de valoare (cele de interes istoric pentru cercetări retrospective);
- să consulte specialiștii în cazul unor publicații;
- să păstreze publicațiile inactive în spațiile mai îndepărtate de sălile de lectură;
- să transfere din publicațiile deselectate;
- să trimită spre reciclare publicațiile lipsite de orice valoare sau iremediabil deteriorate.

Managerii, înainte de a lua decizia începerii acestei activități de deselecție, trebuie să aibă clară situația celor două mari categorii de publicații din bibliotecă :

- publicații active / publicații inactive;
- publicații de valoare / publicații fără valoare.

Pe baza acestei departajări se vor întocmi proiectele de deselecție. Aceste proiecte au în vedere cantitatea de publicații ce trebuie verificată și costurile acestei activități, care sunt influențate de numeroși factori.

2.1.8.6. Obstacole în calea deselecției

Selecția poate fi împiedicată de o serie de factori atât de natură *obiectivă* cât și *subiectivă*. Într-o bibliotecă universitară, de exemplu, profesorii sunt cei care se opun direct sau indirect procesului de deselecție. Ei devin extrem de nemulțumiți în momentul în care nu mai găsesc în bibliotecă unele publicații pe care le știau foarte bine, uneori chiar locul în raft. De exemplu, nu concep să nu mai găsească în bibliotecă cărțile care au stat la baza formării lor, în perioada studenției. De asemenea, unii cercetători și studenți protestează când li se spune că anumite cărți pe care le-au studiat, nu mai există în bibliotecă. La rândul lor, bibliotecarii motivează întârzierea procesului de deselecție invocând *lipsa de timp, teama de a nu comite greșeli, teama ca nu tocmai publicația eliminată să fie cerută la lectură*. Un alt factor de natură psihologică are la bază prejudecata prestanței și valorii bibliotecii date de numărul de publicații. Se uită că pentru biblioteca contemporană valoarea și eficiența sunt determinate de circulația publicațiilor. Cu cât o publicație circulă mai mult, cu atât biblioteca își îndeplinește misiunea ei socială și este, în consecință, mai valoroasă.

Există, în afara factorilor de natură psihologică, impedimente de ordin managerial. Într-o bibliotecă universitară, de exemplu, când se ajunge la concluzia că trebuie să se înceapă procesul de deselecție, personalul poate întâmpina o rezistență puternică din partea conducerii universității. S-a demonstrat că fiecare vede problema deselecției prin prisma intereselor sale directe. Uneori bibliotecarii nici nu îndrăznesc să propună un program de deselecție știind ce dificultăți întâmpină din partea facultății, a utilizatorilor, a organelor de conducere ale universității. În aceste condiții, biblioteca este sortită pieirii.

Modul în care se înțelege și se aplică deselecția diferă foarte mult de la o bibliotecă la alta. La Biblioteca de Loyola Marymount University[143],în urmă cu câțiva ani, s-a întreprins o acțiune de verificare a circa 82 000 de volume, cu o vechime de cel puțin 14 ani, pe baza clasificării Dewey, în vederea eliminării publicațiilor obsolete. În urma analizei s-au identificat trei categorii de publicații:

- publicații foarte utilizate;
- publicații puțin utilizate;
- publicații neutilizate.

Biblioteca a apelat la personalul de specialitate al universității pentru a sprijini deselecția și se aștepta să fie eliminate jumătate din ele. În final, în urma analizei concrete a fiecărei publicații nu s-a reușit să se elimine decât circa 20 000 de volume, invocându-se diferite motive. Adevărul este că fiecare carte este purtătoare de informații, iar ceea ce este scris acolo își are valoarea sa, chiar dacă numai una istorică.

2.1.8.7. Concluzii

Deselecția a devenit astăzi parte inseparabilă a politicii de dezvoltare a colecțiilor. Ea este un câștig al epocii moderne permițând bibliotecilor să se elibereze de publicațiile inutilizabile, care le pun în situația de a nu-și mai putea exercita atribuțiile. În ciuda numeroaselor rezerve și chiar critici venite din partea iubitorilor de carte, deselecția, dacă este corect aplicată, prin *fixarea limitelor și determinarea corectă a metodelor*, sprijină buna funcționare a bibliotecilor răspunzând cerințelor contemporane ale utilizatorilor. Ea nu înseamnă distrugerea publicațiilor decât în situații excepționale, cum ar fi completa degradare fizică. Consultarea cataloagelor naționale colective spre a constata dacă publicația mai există undeva, depunerea anumitor publicații deselectate în rezervele naționale de publicații, cum se procedează în Statele Unite, țările scandinave și Franța, sunt activități importante în valorificarea oricărei publicații deselectate.

Deselecția, indirect, sprijină achiziția în sensul unui semnal de alarmă de a nu se mai introduce în biblioteci orice fel de publicații, de a se aplica o mai mare rigoare în selecție și achiziție. Dacă odinioară, prin așezarea publicațiilor la raft, se considera încheiat circuitul cărții, iată că astăzi circuitul se sfârșește cu deselecția.

Note

1. A casa înseamnă a scoate din folosinţă un lucru inutil. Oare despre cărţi putem spune acest lucru? Sigur că nu. Cartea oricând poate prezenta, prin informaţiile conţinute, un anumit interes pentru cineva. Deselecţia nu înseamnă aşadar eliminarea completă a publicaţiilor din colecţiile unei biblioteci, cu excepţia celor deteriorate care nu mai pot fi citite, ci mai degrabă îndepărtarea acestora din circuitul direct al lecturii. Publicaţiile deselectate pot fi păstrate într-un depozit pasiv, pot fi transferate altor biblioteci sau chiar pot fi vândute cititorilor la un preţ simbolic, aşa cum procedează bibliotecile americane şi unele biblioteci europene, plecând de la premisa că revistele şi cărţile sunt făcute spre a fi citite, şi chiar dacă ele nu mai interesează utilizatorii unei anumite biblioteci, pot interesa alte persoane realizându-se astfel un câştig important pentru societate.

2. Bibliotecile pentru *loisir* au apărut abia în secolul al XIX-lea.

3. Avem în vedere aici bibliotecile deja constituite, şi nu cele care se află în curs de constituire.

4. Şi la noi, de câtiva ani se organizează asemenea târguri de carte.

5. Chiar în această enumerare făcută de ISO apar ca documente distincte microformatele, deşi ele sunt de fapt documente audiovizuale.

6. De-a lungul istoriei au fost diferite suporturi pentru scris: piatră, lut, pergament, papirus, hârtie, celuloid, bandă magnetică, disc magnetic, disc digital etc.

7. Între tehnicile de realizare cele mai întâlnite sunt scrierea de mână, tipărirea, dactilografierea, fotografierea şi digitizarea. Acestor tehnici le corespund următoarele instrumente fizice: stilul, presa tipografică, maşina de scris, camera de luat vederi, calculatorul etc.

8. www.bowker.com/ [Accesat : 20 ianuarie 2014].

9. În secolul al XVIII-lea se publicau anual doar câteva sute de titluri (1 000 în 1700 ; 6 000 în 1770). *Vezi* : ROUVILLOIS, Frédéric. *O istorie a bestsellerului*. Traducere din franceză de Emanoil Marcu. Bucureşti: Humanitas, 2013.

10. Romanul *Misterele Parisului* al lui Eugène Sue este prima carte care beneficiază de această revoluţie industrială în tehnica tiparului.

11. Prima carte considerată bestseller este *Coliba unchiului Tom* , de Harriet Beecher-Stowe, apărută în 1852. În istoria bestsellerului dezvoltată de Frédéric Rouvillois în lucrarea menţionată la nota 9 , următoarea carte citată ca bestseller este *Pe aripile vântului*, publicată de Margaret Mitchell în 1936, din care , timp de zece ani, s-au vândut 3 milioane de exemplare. În epoca contemporană, recordul în vânzări este deţinut de ultima carte din seria dedicată lui Harry Potter, *Harry Potter şi talismanul morţii*, apărută în 2007, din care s-au vândut 12 milioane de volume, 11 în chiar ziua lansării, 21 iulie 2007.

12. Ansamblu de foi tipărite şi legate sub forma unui volum.

13. Scriere cu un anumit conţinut.

14. Scriere cu un anumit conţinut tipărită şi legată.

15. ANSI datează din 1918, când cinci societăţi tehnice şi trei agenţii guvernamentale înfiinţează American Engineering Standards Committee (AESC), devenit în 1928, American Standards Association (ASA), iar în 1966, United States of American Standards Institute (USASI). Numele actual a fost adoptat în 1969.

16. *Naturalis Historia* a fost publicată în anii 77-79 . Este una dintre cele mai mari lucrări cu un singur autor, care a supravieţuit din Imperiul Roman şi care acoperă în întregime domeniul cunoştinţelor antice. Plinius cel Bătrân este singurul om de cultură roman care a realizat o asemenea lucrare .

17. Dintre acestea pot fi citate : *Cyclopaedia, or an Universal Dictionary of Arts and Sciences*, 1728, editată de Ephraim Chambers; *New American Cyclopaedia* ,1857–1863, editată de George Ripley şi Charles A. Dana; *The English Cyclopaedia*, 1866, editată de Charles Knight; *Potter's Herbal Cyclopaedia,* editată în 1907 ; *Cyclopedia (iPhone application)*, 2009.

18. De la rădăcina „wiki" s-au format în limba română o serie de cuvinte compuse: *wikiştiri* (sursă de ştiri), *wikisursă* (bibliotecă liberă), *wikiversitate* (materiale didactice libere), *wikipedişti* (utilizatorii înregistraţi sau anonimi care contribuie la dezvoltarea proiectului Wikipedia) etc.

19. http://de.wikipedia.org/

20. http://en.wikipedia.org/wiki/Books_published_per_country_per_year [Accesat: 20 februarie 2014]. Primele cinci state în ordinea descrescătoare a numărului de cărţi tipărite (titluri) sunt : Statele Unite (292 037), China (241 986), Marea Britanie (149 800), Federaţia Rusă (116 888), India (82 537).

21. Unele ghiduri ale marilor muzee contemporane au devenit astăzi adevărate cărţi de artă, o combinaţie între monografii artistice şi albume de artă. De exemplu: *Alte Pinakothek München*, de Martin Schawe, cuprinde 143 pagini, cu ilustraţii şi text pe fiecare pagină, cu index şi ISBN.

22. În străinătate, adesea, editarea lucrărilor de artă , din cauza preţului ridicat, se face în colaborare între mai multe edituri.

23. Francezii, prin publicaţii în serie, înţeleg deopotrivă periodice, dar şi colecţiile (în sens editorial) de monografii, cum ar fi *Colecţia Point* a Editurii Seuil.

24. Revista *Travaux du Muséum National d'Histoire Naturelle „Grigore Antipa"*, de exemplu, editată de Muzeul Naţional de Istorie Naturală „Grigore Antipa" , care apare din anul 1957 în limbile franceză şi engleză, este cerută la schimb de 160 de instituţii ştiinţifice de profil din 35 de ţări. Este una din revistele ştiinţifice româneşti cu cea mai largă răspândire în străinătate.

25. *Ulrich's Periodical Directory* apare din 1932. Ediţia din 2012 înregistrează serialele de la 90 000 de editori din 200 de ţări. În afară de reviste ştiinţifice şi ilustrate sunt cuprinse ziare reprezentative, lucrări ale diferitelor conferinţe, anuare, buletine de informare, publicaţii comerciale etc., care îşi continuă apariţia sau care şi-au încetat apariţia începând cu anul 1974. Pentru fiecare periodic se dau următoarele elemente de identificare: titlu, statut, numele editorului, adresa şi numărul său de telefon, anul de apariţie, ISSN, indicele de clasificare Dewey, cota de la British Library.

26. Numele le vine din latinescul *calendarium* (*de calendae* - dată la care debitorii îşi plăteau datoriile).

27. TOMESCU, Mircea. *Calendarele româneşti: 1733-1830: Studiu şi bibliografie.* Bucureşti: Editura de Stat Didactică şi Pedagogică, 1957.

28. Almanahul a apărut iniţial ca supliment al ziarului *The World*. Cu o întrerupere între anii 1876 – 1887, almanahul apare anual. Ediţia din 2014 (ISBN 978-160057-182-4) are 1 008 pagini. *The World Almanac* are următoarea structură: *Economy, Business & Energy; Crime; Military Affairs; Health& Vital Statistics; Personalities, Arts & Media; Science & Technology; Consumer Information; U.S.Facts & History; World Maps & Flags; U.S.Government; U.S.Cities, States & Population ; World History & Culture; Sports; General Index.*

29. Almanahul conţine următoarele secţiuni : *Current Event; U.S. Government and History; U.S. States Statistics; Great Disasters; Awards, Entertainment, and Culture; People.*

30. Editorul acestei lucrări este Michael Barone, un reputat ziarist şi scriitor american.

31. *Repertoriul lucrărilor elaborate de bibliotecile din România.* Vol.I . *Lucrări elaborate de bibliotecile publice.* Coordonare generală : prof.univ.Mircea Regneală. Lucrare întocmită de: drd.Constanţa Dumitrăşconiu. Indexuri realizate de Olimpiu Naicu. Bucureşti : ABIR, 2006. 432 p. *Repertoriul lucrărilor elaborate de bibliotecile din România.* Vol.II . *Lucrări elaborate de biblioteci universitare.* Lucrare întocmită de Constanţa Dumitrăşconiu . Bucureşti : ABR, 2010. 345 p.

32. Cuprinde articole din publicaţiile de cultură existente în Depozitul legal al Bibliotecii Naţionale. Sunt excluse: articole din alte domenii decât cultură, articole de revista presei, notiţe informative, anunţuri etc.

33. Cuprinde producţia naţională de partituri, CD-uri, DVD-uri, discuri, casete etc.

34. Cuprinde descrierea bibliografică a diverselor documente (cărţi, albume, hărţi, teze de doctorat) publicate în străinătate, semnate/editate de autori/editori români sau de origine română ori consacrate, integral sau parţial unei tematici româneşti. La alcătuirea acestei publicaţii sunt folosite, în principal, următoarele surse: catalogul publicaţiilor din Biblioteca Naţională a României, baza de date OCLC, cataloagele online ale unor biblioteci naţionale din Europa, America de Nord şi Israel, ediţii *Books in Print* ale diverselor ţări etc.

35. *Repertoriul periodicelor străine intrate în bibliotecile din România* cuprinde descrierile bibliografice şi localizarea publicaţiilor seriale străine pe suport hârtie şi pe suport electronic, din toate disciplinele, deţinute de structurile info-documentare din România. Repertoriul este structurat pe grupe CZU, iar în cadrul fiecărei grupe, descrierile bibliografice sunt prezentate alfabetic. Lucrarea cuprinde un index alfabetic de titluri, lista indicativelor bibliotecilor colaboratoare şi lista divizionarelor CZU. Conţine un număr variabil de descrieri bibliografice (4 000 – 5 000), în funcţie de numărul de titluri de seriale străine intrate în structurile info-documentare din România. Publicaţia poate fi descărcată de la adresa: http://www.bibnat.ro/Repertoriul-periodicelor-straine-s53-ro.htm [Accesat: 13 martie 2014]. Această lucrare bibliografică, împreună cu *Catalogul cărţilor străine intrate în bibliotecile din Romania*, sunt realizate de către Biroul Cataloage Colective.

36. BNR a preluat editarea acestei bibliografii de la BCU "Carol I", care a repertorizat tezele de doctorat începând cu anul 1948.

37. În această publicaţie se regăsesc înregistrări bibliografice ale cărţilor străine şi documente cartografice, microfişe, extrase, teze de doctorat, lucrări ale congreselor şi conferinţelor. Conţine

descrierile bibliografice şi localizarea fondurilor de carte străină, din toate domeniile cunoaşterii, deţinute de aproximativ 150 de structuri info-documentare din România. *Catalogul cărţilor străine intrate în bibliotecile din România* este structurat pe grupe CZU, de la 0 la 9, iar în cadrul fiecărei grupe notiţele bibliografice sunt organizate alfabetic. Catalogul se încheie cu un index alfabetic de nume şi un index alfabetic de titluri. La acestea se adaugă lista indicativelor bibliotecilor colaboratoare şi lista divizionarelor CZU. *Catalogul cărţilor străine intrate în bibliotecile din România* conţine un număr variabil de descrieri bibliografice (8 000 – 10 000 pe an), în funcţie de cantitatea de informaţii bibliografice primite de la structurile info-documentare colaboratoare. http://www.bibnat.ro/Catalogul-cartilor-straine-s54-ro.htm [Accesat : 5 martie 2014].

38. Citǎm câteva dintre acestea: *ADVERTISING maker: revistă lunară de publicitate, marketing şi media.* Bucureşti: Boxes Top Prod, 2003; JOUVRE, Michèle. *Comunicarea: publicitate şi relaţii publice.* Traducere de Gabriela Pistol. Iaşi: Polirom, 2005; POPESCU, Costin. *Introducere în publicitate.* Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti, 2005.

39. MĂLINAŞ, Constantin. Afişul – documentul de bibliotecă: plecând de la un album de afişe Eminescu. În: *Biblioteca: revistă de bibliologie şi ştiinţa informării*, nr. 1, 2007, vol. 17, p. 13 – 15; nr. 2, 2007, vol. 17, p. 44 – 46.

40. ILIESCU, Ion. *Eminescu prin afişe.* Timişoara: Editura Eurostampa, 2006. De reţinut că profesorul Iliescu este şi un pasionat colecţionar de afişe.

41. http://en.wikipedia.org/wiki/Rafa%25C5%2582_Olbi%25C5%2584ski [Accesat: 25 mai 2014].

42. Cele mai multe manuscrise egiptene au fost descoperite în morminte. De aici, denumirea lor generică de *Cartea morţilor.*

43. Chiar câteva exemplare din *Biblia* lui Gutenberg sunt tipărite pe pergament .

44. În paralel, se utilizează noţiunea de manuscrise iluminate de la latinescul *illuminare* (a lumina). Arta iluminării în gândirea celor vechi era restricţionată la manuscrisele medievale pe pergament. Se utiliza aurul, mai rar argintul, pentru împodobirea iniţialelor literelor, capitolelor, marginilor chenarelor, scenelor pictate şi ,uneori, a întregii pagini.

45. Mai pot fi adăugate şi afişele, de care ne-am ocupat anterior.

46. Unul dintre cei mai mari gravori ai tuturor timpurilor a fost Albrecht Dürer (1471 – 1528), reprezentant al Renaşterii germane. Gravurile sale se caracterizează prin compoziţia complexă, plasticitatea formelor şi deosebita expresivitate a desenului. Dürer are atât gravuri în lemn cât şi în cupru. Dintre gravurile în lemn, au rămas celebre ciclul mare al *Patimilor* (1498 – 1510), cu 37 de gravuri, şi ciclul mic al *Patimilor* (1509 – 1511), cu 15 gravuri. În bronz, Dürer a realizat multe lucrări de seamă între care *Adam şi Eva* (1504), *Cavalerul, moartea şi diavolul* (1513), *Melancolie* (1514) etc.

47. Prima bibliotecă de artă a fost înfiinţată în 1968 la Berlin. După modelul german, ţările nordice şi-au creat şi ele biblioteci de acest fel. În Franţa, după mai multe tatonări (Le Havre, 1965 şi Grenoble, 1968, cu opere unice, gravuri şi sculpturi) ia naştere prima artotecă, în 1976 la Biblioteca Municipală din Grenoble.

48. Iniţial, au apărut discotecile care au fost mai uşor integrate bibliotecilor cu cărţi decât artotecile.

49. Aceste documente sunt cunoscute şi sub numele de *documente noncarte.*

50. Există microfilme şi de 70 mm lăţime, nestandardizate.

51. Daghereotipia este un vechi procedeu pentru reproducerea imaginilor obiectelor folosindu-se o placă de cupru argintată, sensibilizată cu vapori de iod.

52. REGNEALĂ,Mircea. *Microformatele în informarea tehnico-ştiinţifică.* Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1988.

53. Pentru a micşora volumul cataloagelor pe fişe de carton, care adesea ocupau camere întregi, multe biblioteci, începând cu deceniul al şaselea al secolului trecut, au înregistrat cataloagele pe microformate (microfilme şi, mai ales, microfişe). Deşi aproape toate bibliotecile folosesc astăzi cataloage informatizate, există locuri în care se păstrează încă cataloage micrografice pentru anumite categorii de documente.

54. Există următoarele tipuri de imagini-martor: imagine-martor de identificare; imagine-martor bibliografică; imagine–martor istorică; imagine-martor tehnică; imagine-martor pentru sfârşit de rolă etc.

55. Cu puţin înainte de sfârşitul secolului al XX-lea, Germania a încheiat transpunerea pe microfişe a întregii literaturi beletristice naţionale, de la începuturi până în epoca contemporană.

56. Microprinturile nu trebuie confundate cu microcărţile sau cărţile în miniatură, apărute în secolul al XIX-lea, cum este *English Dictionary*, care se citesc cu lupa.

57. Pentru lectura microopacelor se utilizează epidiascopul, care realizează proiecţia prin reflexie cu ajutorul unei oglinzi plane de reflexie. Asemenea aparate au dispărut astăzi din dotarea bibliotecilor.

58. În deceniile şase şi şapte ale secolului al XX-lea au apărut firme importante specializate în diferite tipuri de literaturi: General Microform of Cambridge şi University Microfilms International (roman); Falls City Microforms şi Erasmus Press (teatru); NCR (civilizaţia americană); World Microfilms Publications (note muzicale) etc.

59. Bibliothèque Publique d'Information din Centrul Georges Pompidou de la Paris, de exemplu, încă de la constituire, a avut toate colecţiile de ziare numai pe microformate. Având în dotare aparate de lectură performante, cititorii nu s-au plâns niciodată de dificultatea în a face lectura pe acest suport, dimpotrivă, într-o anchetă întreprinsă de bibliotecă, aceştia şi-au exprimat chiar satisfacţia pentru acest mod comod de a citi.

60. Între acestea, pot fi citate: *Belgica typografica*, 1541-1600; *Sveriges bibliografi*, 1600-1900; *Canadiana Bibliography*, 1867-1900, cu peste 1 000 000 de înregistrări.

61. *College Catalogs*, publicat în 1971, conţine cataloagele a peste cinci sute de colegii americane .

62. Recorder casetă video (sau VCR , cunoscut şi ca recorder video) este un dispozitiv electromecanic care înregistrează analog audio şi video analogice de televiziune pe un detaşabil , bandă magnetică de casetă video, astfel încât imaginile şi sunetul pot fi redate pe un timp mai convenabil.

63. Numele îi vine de la film fotografic.

64. Fenomenul *phi* este o iluzie vizuală în care obiecte statice înfățișate în succesiune rapidă par că se mișcă prin transcenderea pragului la care fiecare poate fi perceput separat. Efectul fenomenului phi era aparent inexplicabil pornind de la presupoziția mai veche că senzațiile experienței perceptuale sunt într-un raport de unu la unu cu stimuli fizici. Mișcarea percepută e o experiență în emergență, ce nu e prezentă în stimuli luați separat, ci depinde chiar de caracteristicile relaționale ale acestora. Sistemul nervos al observatorului și percepția acestuia nu înregistrează semnalele fizice unul după altul. Mai curând, organizarea neuronală, ca și experiența percepută prind viață imediat ca un câmp integral, dar care conține totuși părți diferențiate.

65. http://en.wikipedia.org/wiki/Film [Accesat : 1 martie 2014].

66. Arhiva filmului românesc se găsește la Jilava. Ea poartă numele de Arhiva Națională de Filme – Cinemateca Româna. Este o instituție publică de interes național cu personalitate juridică, creată în 1957 , care își desfășoară activitatea în baza HG 1063/2005. Este afiliată la Federația Internațională a Arhivelor de Film . Obiectul său de activitate este evidența, cercetarea, colecționarea, conservarea, restaurarea și punerea în valoare a patrimoniului de filme, organizarea de evenimente, precum și promovarea culturii cinematografice în România, prin sălile de cinema Eforie (Jean Georgescu) și Union (Paul Călinescu) din București.

67. *Reading and Writing the Electronic Book.* Nicole Yankelovich; Norman Meyrowitz; Andries van Dam. IEEE Computer 18(10), October 1985. http://dl.acm.org/citation.cfm?id=4407 [Accesat : 8 ianuarie 2013].

68. FLOOD, Alison (8 September 2011). Michael Hart, inventor of the ebook, dies aged 64. În : *The Guardian* (London). Retrieved 8 September 2011.www.guardianweekly.co.uk [Accesat : 28 iunie 2013].

69. www.charles worth –group.com/ [Accesat : 23 februarie 2013].

70. În privința numărului de cărți electronice, nu există o statistică foarte clară, dar în orice caz ele sunt de câteva zeci de ori mai numeroase decât revistele electronice. Există pe internet variate oferte de cărți digitale sau electronice disponibile în diferite formate, la prețuri uneori derizorii. Firește, adesea, și calitatea documentelor este corespunzătoare prețului.

71. SAYLOR, Michael. *The Mobile Wave: How Mobile Intelligence Will Change Everything.* New York : Vanguard Press, 2012. |accessdate= requires |url= ()

72. Ebooks and Interlibrary Loan. În : *Journal of Interlibrary Loan, Document Delivery and Electronic Reserves*, nr. 31, 2011, vol. 21, p. 117-131. http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1072303X.2011.585102# [Accesat : 17 octombrie 2013].

73. În literatura publicată în limba engleză sunt cunoscute și sub denumirile de *ejournals, e-journals* sau *electronic serials.*

74. Din păcate, din anul 2000 , acest ghid nu mai dă date privind creșterea numărului de reviste electronice.

75. Aproape toți marii editori de publicații științifice prestigioase și-au dezvoltat în anii din urmă baze de date comerciale cu reviste electronice pe care le oferă în pachete la prețuri cu mult inferioare publicațiilor pe hârtie. Între acestea, putem cita: Springer Verlag, Elsevier, Pergamon Press etc.

76. Având mai mulți autori este extrem de complicat să negociezi cu fiecare pentru cedarea drepturilor de autor.

77. O contribuție importantă la perfecționarea CD-ului a avut-o și firma Hitachi.

78. Subdiviziune redactată de drd. Gabriela Jurubiță.

79. BJØRNER, Susanne; ARDITO Stephanie C. Online before the Internet. Part. 1: Early Pioneers Tell their Stories. În: *Searcher: The Magazine for Database Professionals*, June 2003, vol. 11, nr. 6.

80. *Ibidem.*

81. The LexisNexis Timeline: http://www.lexisnexis.com/anniversary/30th_timeline_fulltxt.pdf [Accesat : 12 octombrie 2012]

82. KELLER, Alice. *Reviste Electronice : Baze și perspective.* Traducere de Velica, Ioana. Cluj-Napoca: Argonaut, 2006, p. 19-20.

83. BARNES, John H. One Giant Leap, One Small Step: Continuing the Migration to Electronic Journals. În: *Library Trends*, nr. 3, 1997, vol. 45, p. 408.

84. DURANCEAU, Ellen; LIPPERT, Margret. Electronic Journals in the MIT Libraries: Report of the 1995 e-Journal Subgroup. În: *Serials Review*, nr. 1, 1996, vol. 22, p. 52-53.

85. Format de fișier care conține doar text și respectă *American Standard Code for Information Interchange.*

86. DURANCEAU ,Ellen; LIPPERT, Margret. *Op. cit.*, p.54-56.

87. *Vezi* :Ordinul Ministrului MECTS cu nr. 4 692 publicat în *Monitorul Oficial al României*, 179 (XXIII), nr. 540 din 29 iulie 2011. http://www.cnatdcu.ro/wp-content/uploads/2011/04/OrdinMECTS4692.pdf [Accesat : 4 octombrie 2013].

88. *Vezi* : Consiliul Național al Cercetării Științifice. *Evaluarea publicațiilor științifice.* http://www.cncs-uefiscdi.ro/evaluarea-publicatiilor-stiintifice/ [Accesat : 17 decembrie 2013].

89. În teoria biblioteconomică, circuitul direct al lecturii înseamnă așezarea publicațiilor fie în sălile cu acces direct, fie în centrele de împrumut. Publicațiile din depozite sunt, de regulă, în acces indirect.

90. *Vezi*: *Acquisitions et bibliothèques de service publique.* Supplément au n° 181 du *Bulletin ABF.*

91. În ultimii ani, este folosită din ce în ce mai frecvent noțiunea de *Cartă documentară.*

92. PENNA, Victor Carlos. *La planification des services de bibliothèques et de documentation.* Paris: UNESCO, 1971.

93. DANIS, Sophie. Charte documentaire et politique d'acquisition. În : *Bulletin des bibliothèques de France*, nr. 1, 2006; http://bbf.enssib.fr/consulter/bbf-2006-01-0036-006 [Accesat : 28 aprilie 2014].

94. În ultimii ani, din cauza crizei economice și incertitudinilor financiare, multe carte sunt realizate pe o perioadă de trei ani.

95. www.bpi.fr/.../chartes/Charte_documentaire_2008_V2.pdf [Accesat : 16 octombrie 2013].

96. KATZ, William A. *Introduction to reference work.* Vol.1. *Basic information sources.* Vol.2.*Reference services and reference processes.* New York; London: McGraw-Hill, 1997.

97. CARBONE, Pierre; BONNEL, Sylvie; GRAVIER-GÉZE, Collete . Un plan de devéloppement des collections. În : *Bulletin des bibliothèques de France*, nr.1,2006, 51, p.83-86.

98. Bibliothèque Publique d'Information – Centre G.Pompidou; www.bpi.fr/en/index.html [Accesat : 20 martie 2013].

99. Collection Development Plan for Hedberg Public Library; www.hedbergpublic library. org/pdfs/Library%20Board%Policies/...[Accesat : 4 septembrie 2013]

100. Collection Development Plan: San Francisco Public Library; www.sfpl.org/index. php?py=2000003401 [Accesat : 13 august 2013].

101. *Vezi* : CALENGE, Bertrand. *Politicile de achiziție : constituirea unei colecții într-o bibliotecă.* Traducere de Aliona Vesei și Rodica Cosmaciuc. București : Editura Biblioteca Bucureștilor, 1999, p.95 și următoarele.

102. Avem în vedere aici bibliotecile universitare și cele specializate.

103. Se știe că toate cărțile care urmează să apară trebuie să conțină pe versoul paginii de titlu descrierea standard CIP realizată de Biblioteca Națională.

104. Numărul din noiembrie 2013 al bibliografiei *Cărți în curs de apariție* conține 1 947 de înregistrări.

105. Lucrarea a fost lansată la Târgul de carte Gaudeamus, ediția a XIV-a, 2007. *Catalogul editurilor din România* conține aproape 5 000 de înregistrări cuprinzând edituri de carte, înscrise în perioada 1990 – 2007 la Centrul Național ISBN al Bibliotecii Naționale. Datele sunt organizate geografic, pe județe, iar în cadrul fiecărui județ în ordine alfabetică. Pentru fiecare editură se dau o serie de date: adresă, persoană de contact, domenii de activitate etc.

106. Toate țările publică bibliografia națională curentă care înregistrează noile apariții editoriale. Acestea sunt anunțate într-un interval cuprins între câteva săptămâni și câteva luni de la ieșirea pe piață. *British National Bibliography*, care apare din 1950, este una dintre puținele bibliografii naționale curente care consemnează publicațiile înainte de aparația lor. Sunt semnalate aparițiile editoriale cu până la 16 săptămâni înainte de publicarea acestora. În acest fel sunt aduse la cunoștința publică anual circa 50 000 de titluri. Din 1986 apare și în variantă electronică. Pentru perioada 1950 – 1985, bibliografia curentă britanică este înregistrată pe un CD-ROM (1 500 000 înregistrări). Această bibliografie este un excelent instrument pentru informarea prospectivă. Din păcate, *Bibliografia Națională Română* apare cu foarte mare întârziere, ceea ce nu poate servi, decât în mică măsură, pentru informarea curentă.

107. Uneori asemenea informații le putem obține și de la persoanele cunoscătoare a ceea ce se produce într-un anumit domeniu.

108. BORGES, Jorge Luis. *La Bibliothèque de Babel: collection de littérature fantastique.* Paris: F. M. Rica, 1977, p. 16.

109. Aceste biblioteci, cu funcții naționale, sunt și cele mai importante biblioteci științifice din zona geografică în care își desfășoară activitatea beneficiind și de drept de depozit legal. În această situație se află bibliotecile centrale universitare din Cluj-Napoca, Iași și Timișoara.

Biblioteca Centrală Universitară „Carol I" din Bucureşti, după incendiul din decembrie 1989, a renunţat la depozitul legal, deoarece, pierzându-şi toate publicaţiile între care se aflau şi publicaţiile primite cu titlul de depozit legal , nu mai avea nici o raţiune să-l continue.

110. Tot în direcţia cunoaşterii conţinutului noilor achiziţii, în unele din aceste biblioteci se scanează sumarele şi paginile de titlu ale lucrărilor monografice valoroase.

111. Conform Legii bibliotecilor, şi bibliotecile orăşeneşti trebuie să aibă personalitate juridică – din păcate numai unele dintre ele au acest statut.

112. Din nefericire, în condiţiile crizei economice actuale, dar şi ale dezinteresului unor biblioteci cu funcţie coordonatoare, îndrumarea metodologică, absolut necesară, în situaţia inexistenţei unor forme de perfecţionare organizate, s-a diminuat mult pe plan naţional.

113. În literatura de specialitate străină, prin *achiziţie* se înţelege *cumpărare*. Noi considerăm achiziţia ca modalitate de acumulare de publicaţii în bibliotecă indiferent că este cumpărare, schimb interbibliotecar sau depozit legal.

114. Catalogul unui mare negustor din veacul al XVIII-lea : Grigorie Anton Avramie. În : *Studii şi cercetări de bibliologie*, 1972, 12, p.189-207.

115. MĂTUŞOIU, Constantin; DINU, Mihaela Hélène . *Istoria bibliotecilor din România în legi şi documente (1817 – 1944)*. Vol.I. Constanţa: FABR,2001,p.24.

116. Prin colecturi se achiziţionau numai cărţi. Abonamentele la reviste se făceau prin Direcţia de presă , care lucra cu Poşta Română.

117. *dir.yahoo.com › ... › Library Services; www.dmoz.org › ... › Library Services* [Accesat: 17 ianuarie 2014] .

118. DARGENT, J. L. Alexandre Vattemare. În: *Bulletin de l' Unesco à l' intention des bibliothèques*, nr. 3, 1964,18, p. 89.

119. DARGENT, J. L. *Échanges internationaux de publications*. Bibliographie : 1817-1960. Bruxelles: Comission belge de bibliographie, 1962. Vol.I, p.1-236. Vol.II, p. 237-618.

120. AVICENNE, Paul. La mission des services nationaux d'échange. În: *Bulletin de l' Unesco à l'intention des bibliothèques*, nov.-dec. 1964, 18, nr. 6, p. 275.

121. Échanges de publications. În: *Bulletin de l' Unesco à l'intention des bibliothèques*, novembre-decembre 1955, 9, nr. 11-12, p. 254-260.

122. Convention concernant les échanges entre états de publications officielles et documents gouvernamentaux. În: *Bulletin de l' Unesco à l'intention des bibliothèques*, février-mars 1959, 13, nr. 2-3, p. 33-35.

123. Conférence sur les échanges internationaux de publications en Europe. Budapest, 13-19 sept. 1960. În: *Bulletin de l' Unesco à l'intention des bibliothèques*, 15 ,nr. 1, janvier-février 1981, p. 7-11.

124. ROSETTI, Radu. *Amintiri*. Vol. I: *Ce-am auzit dela alţii*. Iaşi: Viaţa Românească, 1922. IV + 288 p.(Cap. VII are titlul: *Din vremea regulamentară)* .

125. Acest acronim înseamnă – Asociaţia Română pentru Strângerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică , care a funcţionat între anii 1944 – 1953.

126. *Monitorul Oficial.* Partea I, nr. 755 din 07/11/2007.

127. În prima formă a legii, din 1995, se prevedeau 9 exemplare pentru cărți și era inclusă și Biblioteca Universității din Craiova între beneficiari.

128. GAUDET, Françoise; LIEBER, Claudine. *Désherber en bibliothèque: Manuel pratique de révision des collections.* 2e édition revue et augmentée. Préface de Michel Melot. Paris : Éditions du Cercle de la librarie, 1999, p. 41.

129. MIQUEL, André. *Les bibliothèques universitaires : rapport au ministre d'État, ministre de l'Éducation nationale, de la Jeunesse et des Sports.* Paris: La Documentation française, 1989.

130. BARNET, L. The enemy is us. În : *Collection Building*, nr.3, 1991, 11, p.25-27.

131. RIDER, Fremont. *The Scholar and the Future of the Research Library.* New York : Handen Press, 1994.

132. ELLSWORTH, Ralph . *Economics of Book Storage and Weeding Programs.* Washington, D.C. : Association of Research Libraries,1969.

133. GARFIELD, Eugene. Weeding. În : *Current Contens*, June 30, 1975, 15, p.26.

134. Pentru bibliotecile cu funcții arhivale (bibliotecile naționale și unele biblioteci speciale de depozit legal) nu se pune problema deselecției.

135. SLOTE, Stanley J. *Weeding Library Collection.* 5d rev. Littleton : Libraries Unlimited, 2008.

136. Este a doua ca mărime după Biblioteca Universității din Harvard. Deține 12,5 milioane de volume și are 20 de filiale.

137. www.library.yale.edu/ [Accesat : 13 octombrie 2013].

138. *Proceedings of the Library and Information Services Policy Forum : changes in library and information services, 1996-2001* : May 15-16, 1995, Washington, D.C.

139. Echipele de experți sunt formate din specialiști autorizați ai domeniului care lucrează sub contract cu biblioteca. În cazul bibliotecilor universitare, provin din rândul personalului didactic, în urma unei convenții cu universitatea, la fel în cazul bibliotecilor specializate. Pentru bibliotecile publice, numai în cazuri deosebite se apelează la specialiști, fiindcă, de regulă, nu sunt lucrări de înalt nivel.

140. GAUDET, Françoise ; LIEBER, Claudine. *Op.cit.*, p. 79-82.

141. *Ibidem*, p.83.

142. SEGAL, Joseph P. The CREW manual : a unified system of weeding, inventory, and collection-building for small and medium-sized public libraries. Austin : Texas State Library, 1996.

143. SLOTE, Stanley J. *Op.cit.*, p.37-42

Bibliografie de referință

1. CALENGE, Bertrand. *Politicile de achiziție : constituirea unei colecții într-o bibliotecă.* Traducere de Aliona Vesei şi Rodica Cosmaciuc. Bucureşti : Editura Biblioteca Bucureştilor, 1999.

2. DARGENT, J. L. *Échanges internationaux de publications*: Bibliographie : 1817-1960. Vol.I - II. Bruxelles: Comission belge de bibliographie, 1962.

3. ELLSWORTH, Ralph . *Economics of Book Storage and Weeding Programs* . Washington, D.C. : Association of Research Libraries,1969.

4. GAUDET, Françoise ; LIEBER, Claudine. *Désherber en bibliothèque : Manuel pratique de révision des collections.* 2e édition revue et augmentée. Préface de Michel Melot. Paris : Éditions du Cercle de la librarie, 1999.

5. JOUVRE, Michèle. *Comunicarea: publicitate şi relații publice.* Traducere de Gabriela Pistol. Iaşi: Polirom, 2005.

6. KATZ, William A. *Introduction to reference work.* Vol.1. *Basic information sources.*Vol.2. *Reference services and reference processes.* New York; London: McGraw-Hill, 1997.

7. KELLER, Alice. *Reviste Electronice: Baze şi perspective.* Traducere de Ioana Velica . Cluj-Napoca: Argonaut, 2006 (*Acta Bibliologica*).

8. MĂTUŞOIU, Constantin; DINU, Mihaela Hélène . *Istoria bibliotecilor din România în legi şi documente (1817 – 1944).* Vol.I. Constanța: FABR, 2001.

9. MIQUEL, André. *Les bibliothèques universitaires : rapport au ministre d'État, ministre de l'Éducation nationale, de la Jeunesse et des Sports.* Paris : La Documentation française, 1989.

10. PENNA, Victor Carlos. *La planification des services de bibliothèques et de documentation.* Paris: UNESCO, 1971.

11. REGNEALĂ,Mircea. *Microformatele în informarea tehnico-ştiinţifică.* Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1988.

12. *Repertoriul lucrărilor elaborate de bibliotecile din România.* Vol. I . *Lucrări elaborate de bibliotecile publice.* Coordonare generală : prof.univ.Mircea Regneală. Lucrare întocmită de : drd.Constanța Dumitrăşconiu. Indexuri realizate de Olimpiu Naicu. Bucureşti : ABIR, 2006. *Repertoriul lucrărilor elaborate de bibliotecile din România.* Vol. II . *Lucrări elaborate de biblioteci universitare.* Lucrare întocmită de Constanța Dumitrăşconiu . Bucureşti : ABR, 2010.

13. SAYLOR, Michael. *The Mobile Wave: How Mobile Intelligence Will Change Everything.* New York : Vanguard Press, 2012.

14. SLOTE, Stanley J. *Weeding Library Collection.* 5d rev. Littleton : Libraries Unlimited, 2008

15. SEGAL, Joseph P. *The CREW manual : a unified system of weeding, inventory, and collection-building for small and medium-sized public libraries. Austin* : Texas State Library, 1996.